

EL LLENGUATGE

Desdenyar

Hi ha qui creu, o té la vaga sospita, que *desdenyar* és un castellanisme, perquè és un verb amb una forma coincident amb el verb equivalent del castellà, i procura més aviat evitar el seu ús, sia amb el verb de sentit contrari, *dignar-se*, usat negativament, sia amb el verb *menysprear*, que té un sentit afí però no pas equivalent. No pensa, segurament, que al costat de *desdenyar* tenim el substantiu *desdeny*, que amb el seu so palatal final discrepa notablement de la forma castellana "desdén". D'altra banda, és clar, n'hi ha prou de consultar el diccionari, on podem trobar tota la família: *desdeny*, *desdenyar*, *desdenyós*, *desdenyosament* (sorprementment, però, tant al Fabra com a l'Enciclopèdia, hi trobem a faltar *desdenyable*). Si mai s'ha cregut veure en l'origen d'aquesta família de mots la influència d'una altra llengua, no ha estat precisament la del castellà sinó la de l'italià, però Coromines nega decididament aquesta influència.

En la llengua antiga s'usava el verb *denyar* o *denyar-se*, mot hereditari, amb el significat contrari —és a dir, positiu— del de *desdenyar*, i que podem considerar com el primitiu d'aquest verb compost. Però el verb *denyar*, que ja no figura en els diccionaris de la llengua moderna, fou substituït per la forma culta *dignar*, que és la que actualment usem.

Aquest verb, però, que duu sempre el reforç de la partícula pronominal, això és, *dignar-se*, contràriament al seu antònim *desdenyar*, no pot usar-se sinó amb un infinitiu com a complement (amb la preposició *a*, segons el Fabra, o sense preposició o amb la preposició *de* segons l'ús més general). Això fa que les seves possibilitats siguin inferiors a les de *desdenyar*, que és el verb a què cal recórrer, en oracions afirmatives o negatives segons el cas, amb complements nominals, com és ara *els honors*, *la riquesa*, *la seva companyia*, *la seva amistat*, etc.

En francès existeixen els verbs "daigner" i "dédaigner" que són els equivalents de *dignar-se* i *desdenyar*, i que pertanyen a la mateixa família, però havent-s'hi conservat la forma popular "daigner", que correspon al nostre antic *denyar*, ja no ha adoptat el seu equivalent culte. No és gens rar que, potser desorientat per la forma, hom tradueixi indegudament "daigner" per *desdenyar*, que és precisament el verb de sentit oposat. Cal traduir "daigner" per *dignar-se*, tal com indiquen clarament, d'altra banda, tots els diccionaris d'equivalències.

Albert Jané